Milliyet denilen toplum gerçeği Batı sosyoloğlarının bütün çalışmalarına karşı olarak bugüne kadar aydınlanmış değildir. Batı'nın milliyet anlayışına göre bir ırktan, bir kültürden oluşan toplumların ayrı milliyetleri olmasını anlamak elde değildir. İngilizlerle Amerikalılar gibi. Yine Batı milliyet anlayışı ile ayrı ırktan, ayrı kültürden oluşan toplumların aynı niyetten olmalarını anlamak da elde değildir. Fransayı, İsviçreyi millet olarak anlamak gibi. Tabiat, onun bir soyu olan toplum hiç yanılmaz. Kendi kanunlarından şaşmaz. Bize düşen, milliyet denilen bu orijinal gerçeği olduğu, oluştuğu gibi görmek, anlamaya çabalamaktır. Öyleyse şu soruyu soralım: Irkı, kültürü bir olanları ayıran nedir, ırkı, kültürü ayrı olanları birleştiren millet yapan nedir?

MİLLİYET NEDİR, NE DEĞİLDİR?..

Yazan: İsmayil Hakkı BALTACIOGLU

Kültür kelimesi yazı dilinde sırasına göre «medeniyet, teknik, eğitim» gibi türlü anlamlarda, gelişigüzel kullanılmaktadır. Bu alışkanlık, anlaşmayı güçleştirmektedir. Kültür, doğru olarak «değer yargıları» demektir. Din, ahlâk, sanat gibi. Bu yargıların dış âlemle hiç bir ilintisi yoktur. Bunlar iç alemle, duyunçla, bilinçaltı ile ilintili olan değer yargılarıdır. Her ulusun kendine göre kendine özgü bir kültürü vardır. Biz Türkler de batılılar gibi, kültür kelimesini biribirinden oldukça ayrı iki anlamda kullanmaktayız. Gerçeği tam objektif olarak kavrıyabilmek için bu iki anlam üzerinde biraz durmak gerekmektedir. Birinci anlamıyla kültür, sosyal tipten sosyâl tipe değişen değer yargıları demektir. Kültürün bu türlüsüne kültür demeyip, gelenek (tradition) diyoruz. Gelenekler, mitler, mimikler, motifler, melodiler, dilin ekleri, dilin sentaksı gibi sosyâl tipten sosyâl tipe hiç değişmiyen, sosyâl evrim boyunca yaşıyan kamu kalıtlarıdır. Gelenekler bitkilerdeki gövde biçimine, hayvanlardaki belkemiğine benzerler, Soyları yaşadıkça onlar da yaşarlar. Soyları ile birlikte doğarlar, soyları ile birlikte ölürler. Ulusları var eden, onların birliğini, bütünlüğünü sağlayan bu geleneklerdir. Her ulusun kendi yaradılışına göre bir takım gelenekleri vardır. Bu gelenekler ulustan ulusa değişirler.

Gelenekçiliği gericilik, durgunculuk ile karıştırmamalıdır. Bunlar apayrı şeylerdir. Doğru anlayışla İngiliz ulusu ne gerici, ne de durguncudur, sadece gelenekçidir.

Geleneği görenek (routine) ile de karıştırmamalıdır. Görenek, yaşama hakkı kalmamış olan değer yargılarıdır. Onun için sık sık dikkatsizce kullanılmakta olan «eski göreneklerimiz, kötü geleneklerimiz» gibi sözler yersizdir. Geleneğin kötüsü olmaz.

Normâl olan uluslar, hem halkı, hem de aydınları gelenekci olan uluslardır. İngiliz ulusu, musevi ulusu gibi. TÜRK halkı bu bakımdan normâl bir halktır. Türk aydınlarına gelince, bu aydınların bir kısmı ulusal gelenekleri taşımakla birlikte bu geleneklerin bilincini taşımamaktadırlar. Bir kısmı da kendi geleneklerini yabancılarınkilerle karıştırmışlardır. Bunların arasında kendi geleneklerinden kopup soysuzlaşmış olanlar da vardır.

Milliyet (nationnalite) gerçeği bütün sosyoloji biliminin aydınlatmak zorunda olduğu en karanlık, hem de en önemli konulardan biridir. Milliyet gerçeğinin en çetin, en karmaşık gerçeklerden biri olduğuna da şüphe yoktur. Böyle olduğu içindir ki şimdiye dek onun objektif, bilimli denilebilecek bir tanımı yapılamamıştır.

Ernest Renan ulusun bir unite psychologi olduğunu söyler. Bunun böyle olduğunu biliyoruz. Ancak, şimdiye dek bilinmiyen şey, psikolojik bir birlik olan ulusun nasıl bir psikolojik birlik olduğudur. Başka türlü diyelim: Milliyet gerçeğini meydana getiren psikolojik etkenler hangileridir?.

Emile Durkheimes çığırında bir sosyolog olan Ziya Gökalp önce milliyet gerçeğini var eden etkenin din ve dil birliği olduğunu, daha sonraki yayınlarında ise, bu etkenin kültür birliği olduğunu söyler. Gökalp'in «kültür birliği» sözüyle ne düşündüğünü anlıyabilmek için «kültür» kelimesine verdiği anlamı gözönünde bulundurmak gerektir. Gökalp'a göre kültür, bir toplumun duyuncunda (consicience morale) yaşıyan değer yargılarının tümüdür. İşte din, ahlâk, zevk, dil... Gibi değer yargılarıdır ki, kültürü meydana getirir. Nasıl ki medeniyet (civilisation) toplumun aklında yaşıyan gerçek yargılarının teknik kurallarının tümüdür, Gökalp'a göre dini, ahlâkı, zevki, dili bir olan toplumlar, bir ulustur. Bu değerleri ayrı olanlar da ayrı uluslardır. Milliyet gerçeğini daha açıklayıcı olan bu tanım da gerçeğe tam olarak uygun mudur? Şimdi son derece karakteristik bir takım olayların üzerinde duralım.

Milliyeti din birliğinde, dil birliğinde, ya da kültür birliğinde aramak yolundaki çalışmalar şimdiye dek milliyet sosyolojisine ışık salmış değildir. Gerçeğin dış, iğreti karakterlerine dayanan bu gibi tanımlar, problemi çözmeğe çalışanların işini güçleştirmiştir.

Milliyet gerçeğinin tezatlarının karşısında nasıl bir yargı vermeliyiz Milliyet gerçeğini daha yakından görüp anlamaya çalışmalıyız.

Milliyet sosyolojisini yanıltan öncül bir düşüncenin üzerinde durmak isterim. Bu prenotion'a göre, kültür dediğimiz değer yargıları, sosyal tipten sosyal tipe değişir. Bu anlayış bütün olarak doğru değildir. Çünkü değer yargılarının arasında hiç değişmiyenler de vardır. Bunlara gelenek (tradition) adını veriyorum. Mitler, masallar, dilin ekleri, sentaks, melodiler, beste motifleri, mimik, halk felsefesi hep birer gelenektir. Bitkiler için gövdenin biçimi, hayvanlar için belkemiği, insan bireyleri için mizaç hattâ karakter ne ise, toplumlar için gelenek odur.

Gelenek (tradition) terimine en son açıklığını vermek için onu şu komşu terimlerden de ayırmak gerektir. Tör (moers), türelek (coutume), görenek (routine) dediğimiz değerler gelenek (tradition) değildir. Çünkü onlar sosyâl tipten sosyâl tipe değişebilirler. Gelenekse hiç değişmezler...

Gelenekler bazan varlıklarını tarih öncesinden, doğum çağından, totemcilik devrinden alan, kamunun gayrimeşruna bir kez yerleştikten sonra evrim boyunca toplumlarını kovalıyan, sosyâl tipten sosyâl tipe değişmiyen çok eski kamul (collectif) kalıtlardır.

İşte tarih öncesinden, totem inanlarından, totem törenlerinden kalan bu gelenekler olduğu gibi, tarihin bunlu ya da mutlu anlarından, kamu denemelerinden doğan ve kamunun gayrımeşruundan yerleştikten sonra nesilden nesile geçen yepyeni gelenekler de vardır.

Ulusların doğmaları gibi ölümleri de gelenekleri ile olur. Ulusların kalkınması geleneklerine kavuşmaları ile başlar. Türkiye'nin birdenbire kalkınamamasının nedeni de geleneklerinden kopma o'ayıdır. Türkiye, gelenek birliğini, bütünlüğünü sağlamadıkça. kalkınma işini sağlıyamıyacaktır.

Şmdi artık milliyeti ve ulusu gelenek dediğimiz kalıcı ve ayırıcı gerçekle objektif olarak tanımlıyabiliriz: «Milliyet» bir gelenek birliğidir. «ulus» da aralarında gelenek birliği olan bireylerin meydana getirdiği tinsel birliktir. (x)

Milliyet bir gelenek birliği olarak anlaşıldıktan sonra biribirine karşıt görünen olayları açıklamak elimizde olacaktır. Bu olayları gelenek birliği düşüncesinin ışığı altında tekrar gözden geçirelim.

Bu kültür, gelenek anlayışına göre gerçek âleminde dört türlü toplum vardır:

1. Kültürleri bir, gelenekleri bir olan toplumlar,
2. Kültürleri bir gelenekleri ayrı olan toplumlar,
3. Kültürleri ayrı, gelenekleri bir olan toplumlar,
4. Hem kültürleri, hem de gelenekleri ayrı olan toplumlar.

Bu dört türlü toplumdan birinciler ile ikinciler uluslardır.

Üçüncüler ile dördüncüler ulus değildirler. Yazım bitmedi sonunu gelecek makalemde okuyacaksınız.

ZAYİ — Pasomu kaybettim. Hükümsüzdür.

NURSUN DERİCİ
(Tercüman — 3557)

İKTİSAT DÜNYASI İKTİSAT

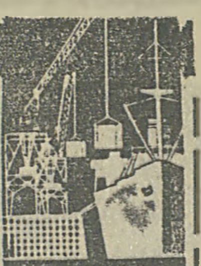

Amer.ka, buğday vermeyi şarta bağlıyor

Bir müddet önce hükümetimiz Amerikadan sürpülüs anlaşmasının kısmen ve nebatî yağ ithalinin bir yıl için geri bırakılmasını kararlaştırmış bulunmaktadır. Amerika ise, sürpülüs anlaşmasının kısmen değil, gerekirse tamamen iptalini savunmaktadır. Bu takdirde Türkiyenin Amerikadan buğday ithali de imkânsız bir hale girecektir. İlgililer, Ankarada Ticaret Bakanlığında Amerikan AID yönetici uzmanları, sefaret temsilcileri ve bazı Bakanlıkların temsilcileri ile müştereken nebati yağlar anlaşmasının iptali karşısında Amerikan hükümetinin görüşünü tartışmaktadır. Amerikan yetkilileri, nebati yağlar anlaşmasının Türkiyenin münferiden iptâl edemiyeceğini açıklamışlardır. Amerikadan bu iş için memleketimize gelen AID heyeti, memleketimizde yetiştirilen zeytin yağlarının anlaşmalı memleketlere satmamızı istememektedir. Bu durum karşısında hükümet buğday ithalinin zaruri bulunduğunu, bu mevzuu için telif edici bir karara varılmasını istemektedir. İlgililer elimizde mühim miktarda zeytinyağı stokunun bulunduğunu, anlaşmalı memleketlere ancak satabileceğimizi, aksi takdirde zeytinyağı stokumuzun elimizde kalacağını, bir an evvel bu [illegible]

Ev kiraları düşüyor

Bu yıl yazlık evlerin kiralarında bir gerileme kaydedilmektedir. Bilhassa işyerlerindeki köşk, ev, pansiyon ve oda kiraları geçen seneye göre yüzde 20 - 30 arasında düşmüş bulunmaktadır. Her yıl bu aylarda yüzde ellisi tutulan veya kapatılan bu evler henüz tutulmamıştır. Ev sahipleri Haziran ortalarına kadar yerlerini kiraya verebileceklerini hesaplamaktadırlar. İlgililer Kıbrıs olayının yazlık ve daimî evlerin kiralarına tesir ettiğini, bu yüzden evlerin boş kaldığını ve şehir içindeki evlerin kiralarında da yüzde onbeş ile yirmi arasında bir düşme olduğunu belirtmektedirler.

GÜNÜN OLAYLARI

İSTANBUL—MİLANO OTOBÜS SEFERLERİ

İtalyan Devlet Demiryolları Otobüs İşletmesi ile Bosfor Turizmin birlikte düzenledikleri İstanbul - Milâno daimî otobüs hattının açılışı münasebetiyle bir İtalyan heyeti şehrimize gelmiş bulunmaktadır. Heyet, şehrimizde tetkiklerde bulunduktan sonra, bugün İtalyaya hareket etmiştir. Bosfor Turizm Şirketinin daha önce ihdas ettiği İstanbul - Münich otobüs seferleri İstanbuldan Salı ve Cuma günleri olup. gidiş - dönüş 1080 liradır. Milâno - İstanbul otobüs seferleri şimdilik haftada bir defa olmak üzere Pazar günleri yapılacaktır. Gidiş - dönüş 1080 lira olup, yol müddeti içinde otel ve yemek Bosfor Turizm tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca Münichten veya Milânodan sonra seyahat yapmak isteyenlere şirket bilet bedelini Türk parası ile ödemek imkânını sağlamış bulunmaktadır.

GÜNÜ - GÜNÜNE ALTIN PİYASASI

KALIN BEŞLİLER	
Atatürk	560.00
Reşat sıra	1380.00
Reşat ekstra	1500.00
Hamit	940.00
Dallı	850.00
Vahit	740.00
Aziz	725.00
KALIN İKİBUÇUKLAR	
Atatürk	245.00
Reşat	750.00
Hamit	450.00
Dallı	350.00
Aziz	325.00
LİRALAR	
Atatürk	96.00
Reşat	148.75
Elgazi	110.00
Hamit	108.75
Aziz	97.50
İngiliz erkek	121.50
İngiliz kadın	116.00
(F. R.) Frank	97.50
Gülden	97.50

ARMA BEŞLİLER	
Atatürk, 1965	485.00
Reşat	1300.00
Hamit	1700.00
Vahit	1260.00
Ankara, 1927	880.00
Ankara, 1928	940.00
ZİYNET İKİBUÇUKLUKLAR	
Atatürk, 1965	242.50
Reşat	630.00
Hamit	435.00
Vahit	415.00
Ankara	550.00
ZİYNET LİRALIKLAR	
Atatürk, 1965	98.00
Reşadiye	195.00
Hamidiye	175.00
Vahit	130.00
Ankara	120.00
KÜLÇE FİYATLARI	
24. â. altın 1 gr.	14.40
100 â. gümüş 1 Krg	580.00
Pilâtin 1 gr.	61.50

Yeni bir sanayici kotası

1965 yılı birinci altı aylık tahsisli ithâl malları listesinde kayıtlı olup, Ticaret Bakanlığı emrinde bulunan tanzim ve ihtiyat kotasından karşılanmak üzere, yeni birsanayici kotası ihdas olunmuştur. Yeni sanayici kotasında, münhasıran, elektrik ampulü fabrikalarının ihtiyacını karşılamak üzere flüoresans tozu, nitrosellülozlu bağlayıcı vernik, kurşunlu ve molibdenli cam boru ile fosfor maddeleri bulunmaktadır.

Türk—Bulgar eşya tarifesi

Avrupa memleketleriyle Türkiye arasında Bulgaristan ile yapılmakta olan mal mübadelelerine, demiryollarında uygulanan Türk - Bulgar doğru eşya tarifesinin değiştirilmesi için teşebbüse geçildiği İstanbul Ticaret Odası tarafından bildirilmiştir. Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü bu konuda Ticaret Odasına bir yazı göndererek, sözü geçen tarifede himayesi gereken maddeler için Bulgaristan demiryollarınca mümkün olan ucuz ücretlerin tatbikini sağlamak üzere teşebbüse geçileceğini bildirmiştir.

Hazırlayan: Hayri ENGİN

HAFİYELER KRALI

Yazan: MURAT SERTOĞLU

— 190 —

M
Gam
Medet
Mahşer
Devlet
Mazur
Göster
Uzat k
Lûtfen
Bendel
Sözlerin

Boğaziçi Üniversitesi
Arşiv ve Dokümentasyon Merkezi
Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0200104